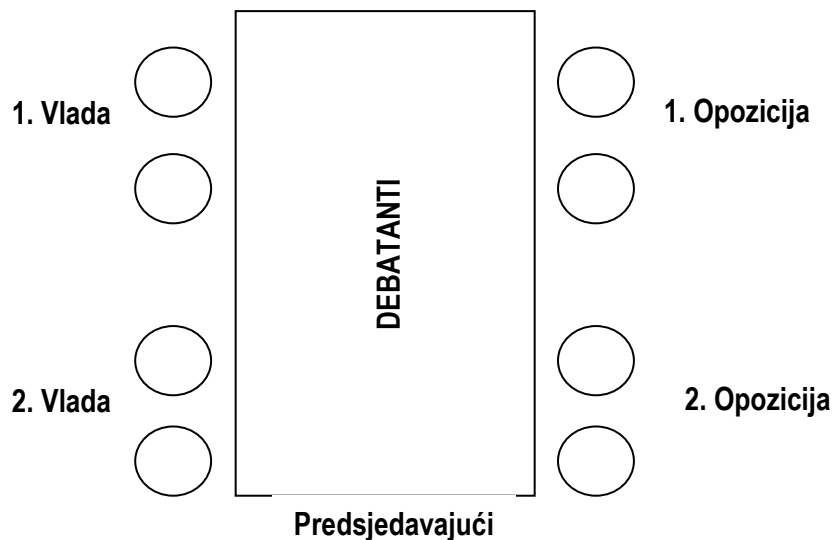

OSNOVI BRITANSKOG PARLAMENTARNOG FORMATA

Britanski parlamentarni debatni format jedan je od najstarijih debatnih formata kojim se bave prvenstveno bave debatanti koji su već na univerzitetima. Svakako, osnov svake vrste debate je snaga argumenta i javni govor. BP format je efikasan način za naučiti kako valjano kreirati argument i kako ga još valjanije prezentovati u javnosti. Ujedno, odličan je način za naučiti kako analizirati tuđi javni govor i kako otkloniti strah koji se javlja svaki put kada trebate govoriti pred osobom koja nije vaš odraz u ogledalu, te pred širokim auditorijumom. U narednih par redova, mi vam dajemo pregled osnova ovog formata.

Sušтина BP formata jeste da se tu nalaze dvije suprotstavljene strane: Vlada i Opozicija. Svaku od strana čine po dva tima: 2 Vlade i 2 Opozicije, svaka sa posebnom ulogom. U svakom do timova nalaze se po dva govornika. Raspored sjedenja u sali je sljedeći:

OSNOVNA PRAVILA I SAVJETI U VEZI SA STRUKTUROM

- Svaki govor traje 5 minuta
- Prva i posljednja minuta su takozvano „zaštićeno vrijeme“. U tom periodu nije dozvoljeno postavljanje pitanja ili ulaganja prigovora (points of informations)
- Pitanja i prigovori mogu biti postavljana tokom 3 minute nezaštićenog vremena, za vrijeme govora jednog od oponenta

- Govori trebaju imati jasnu unutrašnju strukturu. U većini slučajeva, najbolje je početi govor napadanjem argumenata koji su prezentovani od strane oponentske ekipe, a pozom ukazati na osnove naše strategije. Poželjno je razdvojiti argumente na dvije ili tri oblasti (npr., argument koji je socijalne prirode, argument koji je političke prirode i argument koji je ekonomske prirode). Naglasite vaše argumente jasno i nedvosmisleno (npr. „ovo je moja prva poenta“, „a sada prelazim na pojašnjenje drugog argumenta“, „i konačno dolazimo do trećeg argumenta“ i sl.). Ovo omogućava publici i sucima da lakše prate vaše izlaganje.
- Budite dio tima! To znači da sa vašim partnerom trebate da unaprijed utvrdite strategiju i da ne odstupate od iste kao i od podjele poslova koje ste izvršili.

STRUKTURA GOVORA

Postoje određena pravila koja e odnose na strukturu svakog govora. U pravilu, svako govor se sastoji od tri dijela: uvod, glavni dio i zaključak.

UVOD (1 min)

- pozdraviti suce/publiku, predstaviti se
- zainteresirati publiku za temu; anegdodom, pričom, značajem problematike... Kreativnost je ovdje jako bitna.
- najaviti sadržaj govora (pokušati ga što jasnije strukturirati)

GLAVNI DIO (3-5min)

- prezentovati sadržaj vašeg govora, prateći najavljenju strukturu

ZAKLJUČAK (1 minuta)

- ukazati na glavne aspekte govora
- osmisлити efektan završetak (upečatljivom rečenicom, možda nekim citatom, retoričkim pitanjem i sl.)

ULOGE SVAKOG OD GOVORNIKA U TIMOVIMA

- PRVA VLADA -

Prvi govornik

1. Definiše ključne termine u tezi
2. Jasno naglašava strukturu slučaja kojim će se on i njegov partner baviti, te objašnjava koji govornik će objasniti koje argumente.
3. Pojašnjava argumente koje je najavio. Sadržaj izlaganja bi trebao biti tehnički organizovan u par segmenata, koji trebaju biti najavljeni.
4. Završna minuta govora se treba odnositi na sumiranje osnovnih aspekata vašeg govora.

Drugi govornik

1. Opovrgava odgovore i opovrgavanja koje je 1 govornik Opozicije uputio njegovom partneru.
2. Opovrgava glavne argumente koje je prezentovao
3. Razvija sopstvenu argumentacijsku liniju, strukturiranu u dva ili tri odjeljka
4. Završava svoj govor sumiranjem dosadašnjeg toka debate sa posebnim akcentom na case svog tima

- PRVA OPOZICIJA -

Prvi govornik

1. Osvrće se na definicije koje su oponenti prezentovali, ako smatra da nisu korektne ili ne dolaze u direktnu vezu sa tezom. Imate mogućnost da redefinišete termine (tj., da ponudite alternativnu interpretaciju teze), ali ovo može biti riskantno i savjetujemo da to uradite jedio u slučaju kada definisanje pojmova ne može podlijegati debati (u principu, bolje je da se žalite mao sudijama i nadate da će vam suci dodijeliti dodatne pojmove, npr. Pristup ove vrste: "hm, pa ovo je pomalo smiješna definicija, a li mi smo odlučili da ćemo debatovati sukladno ponuđenim definicijama i pobijediti u svakom slučaju")
2. Opovrgavanje sadržaja prvog vladinog govornika
3. Jasno naglašava strukturu slučaja kojim će se on i njegov partner baviti, te objašnjava koji govornik će objasniti koje argumente
4. Nudi dodatne argumente (u prosjeku dva) o tome zašto je vladina strategija loša, ILL razvija slučaj koji stoji nasuprot vladinom (npr., neki alternativni prijedlog). Odluka se rijetko temelji na okolnostima same debate i samo iskustvo može kreirati neku vrstu uputa u vezi sa ovim pitanjem.

Drugi govornik

1. Opovrgava sadržaj govora drugog člana prve vlade
2. Navodi argumente u cilju potpomaganja strukture govora svog partnera
3. Sumira strategiju svog tima

- DRUGA VLADA -

Prvi govornik

Prvi govornik ima zadatak da prezentuje case radeći sljedeće:

1. Proširiti debatu na nove segmente (npr. „Ova debata se, do sada, fokusirala na zemlje u razvoju, ali naš tim će proširit ovaj aspekt na koristi od zemalja u razvoju“)
2. Uvesti par novih argumenata kako bi case njegovog tima izgledao što uvjerljivije. Naravno, ova odluka ovisi o konkretnom scenariju. Inače, ovo je poprilično kompleksan dio debate da dominirate, ali je veoma bitno da dodate nešto novo debati, u suprotnom bit ćete kažnjeni.

Drugi govornik

Posljednji govor u debati poznat je pod nazivom Sumarni govor. Ako se nađete u ovoj poziciji, trebate se osvrnuti na debatu u cijelosti i objasniti zašto smatrate da vaša strana treba da pobjedi, uzimajući u obzir sve aspekte koji su bili predmet debate. Pa tako možete:

1. Pratiti debatu hronološki (ovo baš i nije preporučljivo, jer u principu nije najbolji put za ubjeđivanje)
2. Pratiti case jedne strane, a potom druge
3. Pratiti debatu sukladno glavnim poentama u sadržaju objašnjavajući zašto su baš vaši argumenti ubjedljiviji i kvalitetniji. Inače, ovo se pokazalo kao najbolji put za ubjeđivanje, te zašto ste baš vi pobjednici u ovoj debati.

- DRUGA OPOZICIJA -

Prvi govornik

Ova funkcija je veoma slična

1. Morate pobiti sve nove analitičke sadržaje koje je prezentovao treći govornik Vlade.
2. Također, morate proširiti dosadašnje aspekte debate: npr. Proširite ovu debatu na nove oblasti ili iznesite nekoliko novih argumenata

Drugi govornik

Slično kao i druga Vlada, zadnji govornik Opozicije mora posvetiti svoj govor u cijelosti sumiranju debate i ne bi trebao uvoditi nove činjenice, argumente i sl.

PRIGOVORI (POINTS OF INFORMATION)

Prigovori su iznimno važan dio BP debatnog formata. Oni omogućavaju da budete aktivno uključeni u cjelokupan tok debate, a ne samo za vrijeme vašeg govora. Prigovori nisu od ključne važnosti za donošenje sudačke odluke, ali u situacijama gdje su oba tima izjednačena u svim drugim kategorijama, mogu odlučiti o tome ko će dobiti debatnu rundu. Suci će timove koji ponude svega nekoliko prigovora tokom cijele debate rangirati veoma niskim bodovima, zbog nemogućnosti da se uključe u tok debate.

- Prigovori moraju biti ponuđeni za vrijeme nezaštićenog vremena u govoru vašeg oponenta (nezaštićeno vrijeme je vrijeme između dva vremenska signala)
- Prigovore bi trebali uputiti samo članovima suprotne strane
- Prigovori se podnose ustajanjem uz uzvik: „Prigovor!“
- Prigovore bi trebali podnositi svaki minut za vrijeme nezaštićenog govora vašeg protivnika. Ovo je samo gruba uputa. Ukoliko podnesete premalo prigovora – izgledaće kao da nemate kontraargument i da se slažete sa činjenicama koje vaš protivnik iznosi, a sa druge strane, ako podnesete previše prigovora – izgledaće kao da želite uznemiriti oponenta i spriječiti ga da dalje govori.
- Debatant za vrijeme svog govora može prihvatiti ili odbiti prigovor na bilo koji način. Najjednostavnije je riječima: „da, izvolite“ ili „ne, hvala“.
- Trebate težiti da prihvatite dva prigovora tokom petominutnog govora.
- Prigovori trebaju biti brzi i jasni (ne trebaju trajati duže od 15 s). Oni bi trebali predstaviti novi podatak koji će objasniti zašto debatant govori neispravno (gledajući sa aspekta vaše debatne pozicije) u tom trenutku.

KAKO SE NOSITI SA PRIGOVORIMA?

Mnogi debatanti početnici smatraju prigovore jednim od najtežih dijelova BP debatnog formata. To je najčešće zato što podcjenjuju svoju inteligenciju, a precjenjuju protivnikovu. Zapamtite, inteligencija i samopouzdanje nisu istovjetni pojmovi.

Postoji bezbroj načina kako se nositi sa prigovorima, a mi vam izdvajamo samo nekoliko ključnih:

- Kratko ih odbacite i nastavite vaš govor, ako se radi o irelevantnom prigovoru.
- Ukoliko odgovor na prigovor zahtjeva više vremena, mudro ga spojite sa nastavkom vašeg govora.
- Na prigovor možete odgovoriti tako što ćete reći da ćete do te tačke doći u nastavku vašeg govora, ali zapamtite – kada koristite ovu tehniku, NUŽNO je da kasnije naglasite da se određeni dio govora odnosi na ranije upućen prigovor. Ovu tehniku ne smijete koristiti kao način da izbjegnute odgovor na pitanje, suci će to svakako primijetiti i kazniti vas nižim brojem bodova.

KAKO NAPRAVITI DOBAR SLUČAJ (CASE)?

Jedna od najtežih vještina u debatovanju je napraviti stabilan debatni slučaj (tj. biti Prva vlada). Mnogi timovi smatraju iznimno teškim da u 15 minuta (koliko većina BP takmičenja dopušta kao vrijeme za pripremu, nakon što organizatori saopšte tezu) sačine dobar slučaj i potkrepljujuće argumente. Ključ dobre pripreme je da bude svjesni vremenskog ograničenja i da se pripremate u skladu sa njim. Morate znati da su i drugi timovi (posebno oni na prvim pozicijama) ograničeni istom minutažom i da nemate razloga za brigu, jer su svi u jednakoj poziciji.

Ponekada teze neće biti dovoljno precizne i od veliki pomoći pri konkretizaciji slučaja, npr. :

- Ovaj Dom se zalaže za zabranu diskriminacije.
- Ovaj Dom vjeruje da je kravlje mlijeko zdravo.

Ovakve teze su poznate pod nazivom „otvorene teze“ i uglavnom se ne susreću na ozbiljnijim takmičenjima, ali su dobre za vježbanje pravila formata i za rad u vašim debatnim klubovima.

UNIVERZITETSKA TAKMIČENJA:

Ova takmičenja, u pravilu, koriste „zatvorene teze“ koje karakteriše znatno precizniji predmet debatovanja, npr.:

- Ovaj Dom se zalaže za legalizaciju prostitucije u BiH.
- Ovaj Dom se zalaže za povećanje stope PDV-a u Srbiji.

U ovakvim tezama je sasvim jasno o čemu trebate da debatujete i suci će vas kazniti nižim brojem bodova za svako odstupanje od teze debate.

Prvi zadatak koji imate je da definišite strategiju vašeg tima (čak iako to znači samo ponavljanje teze debate). Npr, u našim primjerima to bi moglo izgledati ovako:

1. „Ova Vlada će se zalagati za legalizaciju prostitucije u BiH.“
2. „Ova Vlada vjeruje da se treba povećati stopa PDV-a u Srbiji, jer bi to povećalo sredstva u državnom budžetu“

Suci poštuju kratke (jednorečenične izjave) kojima postavljate slučaj, ali to će pomoći i vama da balansirate misaoni proces prilikom govora. Nije u redu da postavite slučaj na način da mu je nemoguće oponirati:

1. Ako je vaša konkretizacija teze **tautološka** (Zagreb je glavni grad Hrvatske).
2. Prema opšteprihvaćenim načelima **istinita** (Ubistvo sa umišljajem je krivično djelo).

Ukoliko na ovakav način postavite debatu, već u samom startu ste je izgubili. Uloga i obaveza prvog opozicionog govornika nakon ovakve postavke teze je da objasni zašto je postavka teze koju je dala Prva vlada bila pogrešna i onda postaviti novu i fer definiciju oko koje će se nastaviti debata.

Nakon što ste pravilno identifikovali slučaj, jedini zadatak koji imate je da odgovorite na dva pitanja:

1. Kako implementirati datu tezu? (model/plan)
2. Zašto bismo trebali provesti postavljeni model? (argumentacija)

MODEL/PLAN

Model/plan propozicije (Prve vlade) bi trebao biti predstavljen u prvoj minuti premijerovog govora. Modelom/planom morate dati odgovor na pitanje kako vašu postavku teze treba provesti. Suci će vam uzeti za zlo u koliko način implementacije teze ne iznesete u prvoj minuti, jer time sprječavate dalji tok debate. U našem primjeru u vezi sa prostitucijom Prva vlada bi se morala pozabaviti odgovorom na pitanje kako bi plan trebalo sprovesti u stvarnost, a najlakši način je osvrtnje na primjer koji je dostupan u praksi u nekoj od drugih država svijeta (npr. Holandija). Da bi dobili sudačku podršku izraženu kroz bodove nije dovoljno samo navesti primjer zemlje u kojoj se vaša teza sprovodi, već je nužno da ukažete i na koristi određenog modela/plana (smanjenje ilegalne prostitucije, porezi koji idu državi, zdravstvena kontrola seksualnih radnica...). Često teze ne zahtijevaju odgovor na pitanje „KAKO?“, već dopuštaju filozofsku raspravu, što može biti veoma zanimljivo, npr:

„Ovaj Dom vjeruje da je mit „Potraga za zlatnim runom“ stvaran?“

U ovom slučaju je potrebno da pronađete sve logičke i istorijske argumente, ali to nikako ne znači da vašim modelom trebate nametati određeni filozofski plan i negirati kulturulošku važnost mitova. Za iskusne poznavaoce Karl Popper (KP) i Karl Popper Policy (KPP) debatnih formata bi se to moglo predstaviti ovako: neke teze mogu biti planske, potkrijepljene konkretnim primjerima koji se sprovode u praksi, što odgovara KPP debatnom formatu, a druge pak mogu zahtijevati samo logičku potkrepu, bez plana, kao što je to slučaj sa KP formatom.

U BP debatnom formatu najčešće ćete se susretati sa poluotvorenim tipom teza. To su konkretno postavljene teze, koje sasvim precizno postavljaju srž debate, ali izričito ne govore o kojoj zemlji je riječ. To bi bio naš primjer o legalizaciji prostitucije, kada bi izbacili geografsko-političku odrednicu BiH. Kod ovakvih teza može nastati problem sa definicijom teze na strani Prve vlade, naprosto zato što se javlja neograničen izbor zemalja svijeta za postavku teze. Ne dozvolite da vam strategija bude korištenje nereprezentativnih primjera (slučajevi u zemljama za koje je mala vjerovatnoća da je vaš oponent čuo, pa se nadate da bi na taj način mogli dobiti debatu). Pri postavci teze težite univerzalnom principu ili opštepoznatim primjerima, jer u suprotnom – suci vam neće biti blagonakloni.

PRIMJER SUDAČKOG LISTA

TEZA			
SUDAC (ime i prezime, kod)			RUNDA
BROJ SUDACA			
MJERITELJ VREMENA (ime i prezime, kod)			SALA

PODACI O TIMOVIMA

VLADA		OPOZICIJA
	NAZIV TIMA	
	IME I PREZIME GOVORNIKA	

1. VLADA		Naziv tima	2. OPOZICIJA	
1. GOVORNIK	2. GOVORNIK		1. GOVORNIK	2. GOVORNIK
		Ime i prezime debatanta		
/20	/20	SADRŽAJ IZLAGANJA	/20	/20
/20	/20	ARGUMENTACIJA	/20	/20
/20	/20	ANALIZA	/20	/20
/20	/20	ORGANIZACIJA	/20	/20
/20	/20	PREZENTACIJA	/20	/20
/20	/20	OPOVRGAVANJE	/20	/20
/20	/20	POINTS OF INFORMATION/ PRIGOVORI	/20	/20
/140	/140	INDIVIDUALNI ZBIR BODOVA	/140	/140
/280		ZBIR BODOVA PO TIMU	/280	

2. VLADA		(Naziv tima)	2. OPOZICIJA	
1. GOVORNIK	2. GOVORNIK	(Ime i prezime debatanta)	1. GOVORNIK	2. GOVORNIK
/20	/20	SADRŽAJ IZLAGANJA	/20	/20
/20	/20	ARGUMENTACIJA	/20	/20
/20	/20	ANALIZA	/20	/20
/20	/20	ORGANIZACIJA	/20	/20
/20	/20	PREZENTACIJA	/20	/20
/20	/20	OPOVRGAVANJE	/20	/20
/20	/20	POINTS OF INFORMATION/ PRIGOVORI	/20	/20
/140	/140	INDIVIDUALNI ZBIR BODOVA	/140	/140
/280		ZBIR BODOVA PO TIMU	/280	

(Molimo vas da zaokružite broj bodova tima koji je pobijedio !)

INDIVIDUALNI KOMENTARI

1. Vlada	1. Opozicije
2. Vlada	2. Opozicija

POTPIS SUCA: